

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**
PHILOLOGY Series

№2(131)/2020

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Нұр-Сұлтан, 2020

Nur-Sultan, 2020

Нур-Султан, 2020

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан,
Қазақстан

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	ф.ғ.д., проф., Баку мемлекеттік университеті, Баку, Әзірбайжан
Ақматалиев Абдылдажан	ф.ғ.д., проф., Қырғызстан Ұлттық ғылым академиясы, Бішкек, Қырғызстан
Аймұхамбет Жанат	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Бахтикиреева Улдана	ф.ғ.д., проф., Ресей халықтар достығы университеті, Мәскеу, Ресей
Беженару Людмила	ф.ғ.д., проф., Яссы мемлекеттік университеті, Яссы, Румыния
Бейсембаева Жанаргүл	ф.ғ.к., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Біжкенова Айгүл	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Жақыпов Жантас	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Журавлева Евгения	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Жан Динжиң	PhD, проф., Миньцзу университеті, Пекин, Қытай
Ескеева Мағрипа	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Ержласун Гүлжанат	PhD, проф., Хаджи Байрам Вели университеті, Анкара, Түркия
Қасқабасов Сейіт	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Негимов Серік	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Нұрғали Қадиша	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Нуриева Фануза	ф.ғ.д., проф., Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ
Райхл Карл	ф.ғ.д., проф., Бонн университеті, Бонн, Германия
Рахманов Носимхан	ф.ғ.д., проф., Ә. Науаи атындағы Ташкент өзбек тілі және әдебиеті мемлекеттік университеті, Ташкент, Өзбекстан
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф., Тіл және халықаралық білім бойынша бірлескен ұлттық комитеті, Вашингтон, АҚШ
Сәтенова Серіккүл	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Тәжібаева Сәуле	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Тұрысбек Рақымжан	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Хисамитдинова Фирдаус	ф.ғ.д., проф., Уфа федералды зерттеу орталығы, Уфа, Башқұртстан, РФ
Чернявская Валерия	ф.ғ.д., проф., Лингводидактика жоғары мектебі, Санкт-Петербург, Ресей
Шәріп Амантай	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Шәріпова Гүлбану	ф.ғ.к., доцент м.а., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Экиджи Метин	PhD, проф., Эгей университеті, Измир, Түркия
Янковски Хенрих	PhD, проф., А. Мицкевич атынд. Польша университеті, Познань, Польша

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ. Сәтбаев к-сі, 2, 402 каб.
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Г.Е. Базылхан

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 25 дана. Басуға 08.06.2020 ж. қол қойылды.
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 13/1,
тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31-413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief Dikhan Kamzabekuly

Doctor of philology, academician of NAS RK, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Deputy Editor-in-Chief Zharkynbekova Sholpan

Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof., Baku State University, Baku, Azerbaidzhan
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof., National Academy of science of KR, Bishkek, KR
Aimukhambet Zhanat	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof., RUDN University, Moscow, Russia
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology, L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof., University UAIC, Iasi, Romania
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. Higher school of linguodidactics and translation, Saint Petersburg, Russia
Erzhiasun Güljanat	PhD, Prof., Hasi Bayram Veli University, Ankara, Turkey
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Henryk Jankowski	PhD, Prof., Adam Mickiewicz University, Poznan, Poland
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof., UFRK RAS, Ufa, Bashkortostan, RF
Metin Ekiji	PhD, Prof., Ege University, Izmir, Turkey
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof., Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof., University of Bonn, Bonn, Germany
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof., Tashkent State University of Uzbek language and literature, Tashkent, Uzbekistan
Rivers William Patrick	PhD, Prof., Joint national Committee on languages and international education, Washington, USA
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, as. Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Turysbek Rakymzhan	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Zhang Dingjing	PhD, Prof., Minzu University of China, Beijing, China
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan

Editorial address: 2, Satbayev str., of. 402, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008

Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: G. Ye. Bazylkhan

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N. Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 25 copies. Signed in print: 08.06.2020

Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)

© L.N. Gumilyov Eurasian National University

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф., ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	д.ф.н., проф., Бакинский государственный университет, Баку, Азербайджан
Акматалиев Абдылдажан	д.ф.н., проф., Национальная академия наук КР, Бишкек, Киргизия
Аймухамбет Жанат	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Бахтикиреева Улданай	д.ф.н., проф., Российский университет дружбы народов, Москва, Россия
Беженару Людмила	д.ф.н., проф., Ясский государственный университет, Яссы, Румыния
Бейсембаева Жанаргуль	к.ф.н., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Бижкенова Айгуль	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Жакыпов Жантас	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Жан Динжин	PhD, проф., Китайский университет Миньцзу, Пекин, Китай
Журавлева Евгения	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Ескеева Магрипа	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Ержласун Гульжанат	PhD, проф., Университет Хаджи-Байрам Вели, Анкара, Турция
Каскабасов Сеит	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Негимов Серик	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Нургали Кадиша	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Нуриева Фануза	д.ф.н., проф., Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ
Райхл Карл	д.ф.н., проф., Боннский университет, Бонн, Германия
Рахманов Насимхон	д.ф.н., проф., Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы имени А. Навои, Ташкент, Узбекистан
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф., Совместный Национальный комитет по языкам и международному образованию, Вашингтон, США
Сатенова Сериккуль	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Тажibaева Сауле	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Турьисбек Рахимжан	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Хисамитдинова Фирдаус	д.ф.н., проф., УФИЦ РАН, Уфа, Башкортостан, РФ
Чернявская Валерия	д.ф.н., проф., Высшая школа лингводидактики и перевода, Санкт-Петербург, РФ
Шарип Амантай	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Шарипова Гульбану	к.ф.н., и.о. доцента, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Экиджи Метин	PhD, проф., Эгейский университет, Измир, Турция
Янковский Хенрих	PhD, проф., Университет имени Адама Мицкевича в Познани, Познань, Польша

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 402
Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Г.Е. Базылхан

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018 г.
Периодичность: 4 раза в год. Тираж: 25 экземпляров. Подписано в печать 08.06.2020 г.
Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: +7(7172)709-500
(вн. 31-413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Фольклор және әдебиеттану

<i>Амангазықызы М.</i> Қазақ прозасындағы астана образы	8-15
<i>Андасова М.М.</i> Жаһандық контекстегі классикалық жапон әдебиеті («Гэндзи хикаясы» негізінде)	16-21
<i>Демесинова Л.М.</i> «Архетип» ұғымының кейбір теориялық аспектілері	22-29
<i>Ердембеков Б.А., Султанғалиева О.Қ.</i> Мейірхан Ақдәулетұлы поэзиясындағы идеялық-көркемдік ізденістер	30-36
<i>Звонарёва Л.У., Звонарёв О.В.</i> «Күміс ғасыр» әйел ақындарының шығармашылығындағы Шығыс мифологиялық сарындары.....	37-46
<i>Зиоллаева А.Қ., Балтымова М.Р.</i> Мұқағали Мақатаев поэзиясындағы интермәтіндік көріністер	47-52
<i>Сатбаева А.Б.</i> XX ғасырдағы америка және қазақ әдебиетіндегі маскулиндік стереотиптер	53-61
<i>Таджиев Х.Х., Қортабаева Г.Қ.</i> “Қазыналы Оңтүстік” көптомдығындағы Нұралы Нысанбайұлының әдеби мұрасы	62-70
<i>Ташимбаева С.Ж.</i> Ақтамберді Сарыұлы толғауларының элеуметтік-психологиялық мәнін зерделеу	71-76

Лингвистика және әдістеме

<i>Ақынова Д.Б., Баекеева Ж.Х.</i> Қостілділер сөйлеуіндегі грамматикалық интерференция	77-86
<i>Алдабердіқызы А., Аязбаева А.М.</i> Оқу сауаттылығы: анықтамалары мен қолданыс аясы	87-93
<i>Балабекова Қ.Ш.</i> Тұрмыс-салт ертегілеріндегі мақал-мәтелдердің этнолингвистикалық сипаты	94-100
<i>Есентемирова А.М.</i> Иллокутивті әсер - көркем аударма сәйкестігінің өлшемі	101-112
<i>Кожрахметова Г.А., Тажиббаева С.Ж.</i> Қазақ тіліндегі «шолпы» атауының аударылу ерекшеліктері	113-120
<i>Қамзабекұлы Д.</i> «Рухани жаңғыру» - адамзаттық құндылық	121-127
<i>Өтелбай Г., Әшенова А.</i> Тілді оқыту және ОӘК: жетілдіру ізденісі	128-134
<i>Рахимбаева Г.К.</i> Тарихи жырлардың тілдік ерекшеліктері	135-142

Contents

Folklore and Literary Studies

<i>Amangazykyzy M.</i> The image of capital in the Kazakh prose	8-15
<i>Andassova M.M.</i> Classical Japanese Literature in the Global Context (on Genji monogatari)	16-21
<i>Demessinova L.M.</i> Some theoretical aspects of the concept «archetype».....	22-29
<i>Yerdembekov B.A., Sultangalieva O.K.</i> Ideological and artistic searches in the poetry of Meyrkhan Akdauletuly	30-36
<i>Zvonareva L.M., Zvonarev O.</i> Mythological motifs of the East in the works of Silver age poetess	37-46
<i>Zinollaeva A.K., Baltymova M.R.</i> The manifestation of intertextuality in the poetry of Mukagali Makatayev	47-52
<i>Satbayeva A.B.</i> Masculine stereotypes in American and Kazakh literature of the XX century	53-61
<i>Tadzhiyev Kh.Kh., Kortabayeva G.K.</i> Literary heritage of the Nurali Nysanbaiuly in the multivolume “Kazynaly Ontustik”	62-70
<i>Tashimbayeva S.Zh.</i> Study of the socio-psychological significance of the tolgau Aktamberdi Saryuly	71-76

Linguistics and methodics

<i>Akynova D.B., Bayekeyeva Zh.Kh.</i> Grammatical interference in bilingual speech	77-86
<i>Aldaberdikyzy A., Ayazbayeva A.M.</i> Reading literacy: definitions and implications.....	87-93
<i>Balabekova K.Sh.</i> Ethnolinguistic character of proverbs and sayings in everyday tales	94-100
<i>Yessentemirova A.</i> Illocutionary influence as the criterion of literary translation authenticity	101-112
<i>Kozhakhmetova G.A., Tazhibayeva S.Zh.</i> Peculiarities of translation of Kazakh jewelry “sholpy”	113-120
<i>Kamzabek-uly D.</i> “Ruhani Zhangyru” – a common value	121-127
<i>Otelbay G., Ashenova A.</i> Teaching language and EMC: the ways of improvement	128-134
<i>Rakhimbayeva G.K.</i> Linguistic features of historical epics	135-142

Содержание

Фольклор и литературоведение

<i>Амангазыкызы М.</i> Образ столицы в казахской прозе	8-15
<i>Андасова М.М.</i> Японская классическая литература в глобальном контексте (на материале «Повести о Гэндзи»)	16-21
<i>Демесинова Л.М.</i> Некоторые теоретические аспекты понятия «архетип»	22-29
<i>Ердембеков Б.А., Султангалиева О.К.</i> Идеино-художественные искания в поэзии Мейрхана Акдаулетулы	30-36
<i>Звонарёва Л.У., Звонарёв О.В.</i> Мифологические мотивы Востока в творчестве поэтесс Серебряного века	37-46
<i>Зиоллаева А.К., Балтымова М.Р.</i> Проявление интертекстуальности в поэзии Мукагали Макатаева	47-52
<i>Сатбаева А.Б.</i> Маскуллинные стереотипы в американской и казахской литературе XX века	53-61
<i>Таджиев Х.Х., Қортабаева Г.К.</i> Литературное наследие Нуралы Нысанбайулы в многотомнике “Казыналы Онтустик”	62-70
<i>Ташимбаева С.Ж.</i> Изучение социально-психологической значимости толгау Ақтамберды Сарыулы	71-76

Лингвистика и методика

<i>Акынова Д.Б., Бакеева Ж.Х.</i> Грамматическая интерференция в речи билингов	77-86
<i>Алдабердіқызы А., Аязбаева А.М.</i> Читательская грамотность: определения и сфера употребления	87-93
<i>Балабекова К.Ш.</i> Этнолингвистический характер пословиц и поговорок в бытовых сказках	94-100
<i>Есентемирова А.М.</i> Иллокутивное воздействие как критерий аутентичности художественного перевода	101-112
<i>Кожаметова Г.А., Тажимаева С.Ж.</i> Особенности перевода названия казахского украшения «шолпы»	113-120
<i>Камзабек-улы Д.</i> «Рухани жангыру» - общечеловеческая ценность	121-127
<i>Отелбай Г., Ашенова А.</i> Языковое обучение и УМК: пути совершенствования ..	128-134
<i>Рахимбаева Г.К.</i> Лингвистические особенности исторических эпосов	135-142

ХҒТАР 17.01.11

Л.М. Демесинова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
(E-mail: lepa_semeu@mail.ru)

«Архетип» ұғымының кейбір теориялық аспектілері

Аңдатпа. Мақалада «архетип» ұғымының кейбір аспектілеріне жан-жақты талдау жасалып, философия, психологиялық аналитика, әдебиет салаларындағы ғалымдардың зерттеу еңбектері негізге алынды. Архетип туралы әр жылдары шыққан зерттеу жұмыстары-К.Г. Юнг пен оның шәкірттерінің психологиялық зерттеулері мен К. Леви-Стростың структуралық талдау жұмыстары қатар алынып талданды. Термин ғылыми тұрғыда сараланып, ұжымдық бейсаналық ұғымы түсіндірілді. Зерттеу жұмысында теориялық тұжырымдар қазақ әдебиетіндегі көркем шығармалар мен көне мифтер, аңыз-әңгімелер негізінде салыстыра отырып, зерделенді. Архетип сюжеттер мен мотивтер, образдар мен символдардың қазіргі қазақ әдебиетінде қайта жаңғырып көрініс табуын шығармалардан үзінділер берумен дәлелденді.

Түйін сөздер: мәдениет, әдебиет, мифология, ұжымдық бейсаналық, архетип, сюжет, образ, символ, мотив.

DOI : <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2020-131-2-22-29>

Түсті: 03.02.20 / **Қайта түзетілді:** 22.05.20 / **Жарияланымға рұқсат етілді:** 08.06.20

Кіріспе. Бүгінгі жаһандану ғасырында әр ұлттың өзіндік болмыс-бітімін сақтап қалу үшін Н.Ә. Назарбаев ұсынған «Рухани жаңғыру» бағдарламасының маңызы зор. Себебі ғаламдық үдеріске ілесуде, әлемде ұлттық болмыс пен елдікті сақтап қалуда, алпауыт мемлекеттердің арасында жойылып кетпеу үшін мыңдаған жылдардан жеткен, санамызда қалыптасқан ұлттық болмысымызға тән мәдениет пен әдебиетті, соның ішінде, архетиптерді қайта жаңғыртудың маңызы күннен-күнге арта түсуде.

Қазіргі таңда ұлттық ерекшелік пен болмыс туралы сөз еткенде, жекелеген ұлттың шығу тегі мен тарихы, даму жолы мәселелерінде психология мен антропология, философия мен өнер, тіл білімі мен әдебиеттану салаларында «архетип» ұғымы жиі қолданысқа ие болды. Архетипті термин ретінде ғылымға әкелген аналитикалық психология ғылымының белді өкілі, швейцариялық ғалым К.Г. Юнг болғанымен, бұл атаудың тамыры тереңде. Аталған термин Е.М. Мелетинскийдің пайымдауынша, ежелгі дәуірлерде Платон мен Августиннің еңбектерінде, кейін «ұжымдық танымда» Э. Дюркгейм, И. Кант зерттеулерінде нақты архетип термині болмаса да, мағыналық сипаты көрініс тапқан [1, 5 б.]. Сонымен қатар, К.Г. Юнгке дейін мифологиялық мектеп өкілдері Ф. Шеллинг пен ағайынды Шлегельдердің еңбектерінде: «кез келген мәдениет пен әдебиеттің негізінде мифология жатыр» [2] деп архетиптің мифологиямен тығыз байланысты екенін аңғартады. Себебі архетип К. Юнг пен басқа да ғалымдардың түсіндіруі бойынша, кез келген адам санасында болатын өткеннің елесі, сұлба мен кескін немесе әртүрлі бейне деп түсінетін болсақ, жер бетіндегі барлық халықтың мифологиясында ұлттық ерекшеліктеріне қарай мифтік образдар бар. Сондықтан мифтік образдар мен сюжеттер адамзат жадысында қалыптасқан архетиптер екеніне ешқандай дау жоқ.

Зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттері. Шетелдік ғалымдарының ғылыми ой-пікірлерін негізге ала отырып, «архетип» терминіне талдау жасау, оның ерте замандардан адам санасында ұлттық код ретінде сақталып, уақыт өте әдебиетте қайта жаңғыруын

саралау. Осы мақсатта келесі міндеттер қойылады: 1) архетип туралы әлем ғалымдарының пікірін саралау; 2) көне мифтер мен ертегілік прозадағы архетип сюжеттер мен символдарға, образдарға талдау жасау; 3) қазақ әдебиетіндегі архетип символдар мен образдар, сюжеттердің көркем шығармаларда қайта жаңғыруын мысалдармен дәлелдеу.

«Архетип» (грек тілінде «үлгі», «бастапқы сұлба», «прообраз») термині – адам санасында қалыптасқан бастапқы образдар жүйесі, тізбегі. Юнгтің айтуынша бейсаналы түрде сақталып, ұрпақтан-ұрпаққа беріліп келе жатқан бейнелер, символдар, сюжеттер мен мотивтер дей келе, ол архетипті «ұжымдық бейсаналық» ұғымымен сабақтастырады, ол аталмыш тіркесті француз әлеуметтік мектеп өкілдері Э. Дюркгейм мен Л. Леви-Брюльдің «ұжымдық таным» (коллективное представление) ұғымы негізінде қалыптастырды. К.Г. Юнг: «тұлғалық» архетиптен «ұжымдық» архетиптер басым болатындығын әлемдік мифологиямен сабақтастықта қарастырады [3, 19 б.]. Әр ұлттың болмыс-бітімі ертеден сақталған әдет-ғұрпы мен тұрмысында, салт-дәстүрі мен мәдениетінде, ауыз әдебиетінде көрініс табады деген ой түйеді.

К. Юнг «Архетип және символ» еңбегінде архетипті шартты түрде бірнеше түрге бөліп алады, ең бірінші «ана» архетипі, «сәби» архетипі, «көлеңке» архетипі, «анима» мен «анимус» архетипі және «абыз, қарт» архетипі. «Ана» архетипі мәңгілік өмір, тіршілік көзі ретінде сипатталса, «сәби» өмірдің басталуы, «көлеңке» тұлғаның сыңарлануы, тұлғаның бейсаналы түрде демондық кейіпте болуы «Мен» және «Өзге» ұғымдарымен байланыстырады, «анима» мен «анимус» тұлғаның қалыптасу сатысы болса, «қарт, абыз» (кейуана) даналықтың символы ретінде бейнелейді. Байқағанымыздай ғалымның архетиптерді топтастыруы тұлғаның туғаннан бастап қарттыққа дейінгі өсу жолын тізбектейді, архетиптерді күрделендіре образдардың жиынтығынан архетип сюжет қалыптасады. Аталған архетип образдар тұлғаның өмірлік қалыптасу сатысын бейсаналы түрде гармониямен үйлесуін көрсетеді. «Архетипті әлемдегі, айналадағы образдардың адам жан дүниесінде, санасында көрініс тауып, бейсаналы түрде бейнеленуі» [3, 28 б.] деген тұжырым жасайды. Яғни, бастапқыдағы адамның ішкі жан дүниесі мен дүниетанымы бейсаналы түрде мифологияда, әдебиетте көрініс табады.

Ғалым архетипті зерттеу барысында түс көру мен әдет-ғұрыпты, мифологияны негізге алады. Қазақ халқындағы «жеті ата», ру мен текті білу ұрпақтан-ұрпаққа қанмен берілетін гендер сияқты ұлттық архетиптер менталдық деңгейде санамызда сақталып қалады. Ертеден салт-дәстүрімізде қалыптасқан ұғымдардың болуы: қазақ үшін шаңырақ киелі саналады, ұлттық ою-өрнектегі бейнелер мен төрт түлік малға қатысты ұғымдардың ата-бабамыздың тұрмыс-салтының бір көрінісі, мүшел жас, ас атасы - нан мен сүтті – ақ деп қастерлеуі сияқты архетип символдар «ұжымдық бейсаналы» түрде ұлттық, архетиптік жадымызда сақталған, жазылған. А.С. Афанасьева: «Әр ұлттың өзіндік ерекшелігі бар, бірақ барлық этностардың архетип репертуары тұрақты. Оған ана, әке, бала, үй, орман, өз/өзге (сыңар) сияқты образдар жатады. Дегенмен, аталған архетип үлгілер әр халықтың өмір сүру кеңістігіне, дүниетанымына байланысты болады» [4, 23 б.].

К.Г. Юнг архетип мәселесіне психоаналитика тұрғысынан келіп, оның ұрпақтан-ұрпаққа бейсаналы түрде жететінін айта келе, жеке тұлға психологиясының қалыптасуында да ұлттық архетип бағыт-бағдар беруші, адамның ішкі діңі ретінде түсіндіреді. Өз кезегінде, адам санасында сақталған архетиптер шығармашылық ізденіс барысында, мысалы, ақын-жазушыларда бейсаналы түрде жаңғырып, шығармаларында көрініс табады. Мәселен, қазақ әдебиетінде М. Жұмабаев, С. Сейфуллин, Ж. Аймауытов, М. Әуезовтердің көркем туындыларында мифологиялық ойлау жүйесі мен ұлттық архетиптерді кездестіреміз.

К.Г. Юнгтің шәкірті Н. Фрай өзінің «Сын анатомиясы» (1957) зерттеу еңбегінде: «Миф және тұрмыс-салт, миф және архетип біртұтас < > миф әдет-ғұрып пен түстің вербалды қатынасы, бірлескен формасы» [5, 33 б.] деген пікір келтіреді. Сонымен қатар,

Н. Фрай поэтикалық ырғақты үйлесімді табиғат заңдылықтарымен байланыстырады: күннің шығуы, көктемнің келуімен мифтердегі батырлардың дүниеге келуімен параллель сипаттауды, ал күннің батуы, күздің келуін өлім, хаос, тіршіліктің жойылуы туралы мифтермен байланыстырады. Табиғат циклдері образдар мен сюжетке де негіз болады. Мысалы, Ж. Ахмадидің «Кезенгеннің кезі» әңгімесінде күзгі қара суық пен жаңбырлы күндердің келуімен шығарма кейіпкері науқас Бодықтың қанша қиналыстан кейін күздің суығымен өлімнің келуін, дүниеден өтуін табиғат құбылысымен қатар алып сипаттауын көруге болады. Шығармадан үзінді келтірер болсақ: «...Жаздың аяғы бітіп қалғандықтан жақыннан бері Жоңғар биіктеріне жиі-жиі бұлт іліне бастаған. Соңғы бір түні тұман аралас, сілбіреген ақ жаңбыр жауып желдетіп, күн бірден суытты < > Міне осы күннің таңында бұл елде жан-пенде күтпеген, шалық дертпен алжасып ауырған жалғыз күрке тұрғыны мына әлемдегі тынысын тыйған» [6, 127 б.] деп автор шығарманың шешімін табуда архетиптік жадымызда сақталған ұғымды ұтымды пайдаланғаны байқалады.

К.Г. Юнгтің пікірі бойынша, адамзат дамуының алғашқы дәуірлеріне тән барлық архетиптер ұрпақтан-ұрпаққа беріліп, еш өзгеріссіз бүгінде жеткен. Ұжымдық бейсаналық халық санасында кірігіп, ұлттық болмысы мен дүниетанымын айқындаушы элемент түрінде көрініс тауып отырады.

Зерттеудің нәтижелері. Әдебиеттануда барлық көркем мәтін құрылымында жалпыадамзаттық бейнелер, мотивтер мен лейтмотивтердің үлгісін архетиптерге жатқызады. Әдеби архетип – түрлі сюжет пен мотивтерде, образдарда байқалатын бастапқы бейне ретінде барлық көркем шығарманың өзегі болатыны сөзсіз.

К.Г. Юнгтің ізбасары Э. Нойманн өзінің «Происхождение и история сознания» (1949) еңбегінде архетип мәселесі бойынша толығырақ жүйелі түрде дәйектер келтіреді. Ол архетипті «трансперсоналды доминанта» [7] ретінде, яғни адамзат санасынан тыс, адам ойының ұшқырлығынан пайда болатындығын түсіндіре келе, мифте архетип сияқты бейсаналы түрде туған деген ой түйеді.

Психоаналитик ғалымдар архетиптің түрлерін анықтауда, архетип образдар мен сюжеттердің үлгілерін зерттеуде және әдеби тілдің қалыптасу эволюциясы бойынша көптеген жетістіктерге жетті, алайда олар зерттеулерін биопсихологиялық тұрғыдан қарастырып, әдебиеттегі, көркем мәтіндегі архетип образдар мен сюжеттердің мәнін толығымен аша алмады. З. Фрейд, К.Г. Юнг бастаған зерттеушілер архетипті психоаналитика тұрғысынан қарастырса, құрылымдық антропология саласының белді өкілі, ғалым К. Леви-Стросс архетип мәселесінде структуралық талдау әдісін пайдаланды. Ол өзінің «Мифтер құрылымы» ғылыми жұмысында архетиптер бір-бірімен өзара сабақтастықта болған жағдайда ғана мәнге ие және мифтердің мағыналы болуы оның құрамдас бөліктерінің үйлесімділігінен деп пікір білдіреді [8].

Екі ғалымның архетип туралы тұжырымдарындағы ұқсастық - екеуі де зерттеулерін адам санасындағы бейсаналықпен байланыстырады. Юнгтің ұжымдық бейсаналығында жалпы адамзат санасындағы архетип үлгілер барлығына ортақ, оған көне мифтер мен ертегілік проза дәлел, архетип образдар адамзаттың даму тарихында еш өзгеріссіз түпсанасында сақтаулы және оны қабылдамаған жағдайда адам санасында құлдырау басталады дегенге саяды. Ал Леви-Стросс үшін бейсаналық таңбалар жүйесінің жасырын механизмі. Саналы түрде адам таңбаларды сөздер мен мәтін құрауда белгілі бір талаптарға сәйкес пайдаланғанымен, ұжымдық жағдайларда бейсаналы түрде ережеге бағынбайды. Бұл адамзат қоғамының барлық салаларына қатысты, адам жан дүниесінің құндылықтары бейсаналы түрде оның мәдениеті мен тілінде жатады дей келе, ғалым оны мифтік ойлаумен байланыстырады.

Кейіннен К.Г. Юнг пен К. Леви-Стросстың ілімдерінің негізінде Ж. Дюран «Қиялдың антропологиялық құрылымы» (1960) еңбегінде француз философы Г. Башляр зерттеу-

леріне сүйене отырып, архетип образдардың классификациясын жасауда Юнгтің редуционизміне қарама-қайшы архетипті поэтикалық психология тұрғысынан қарастырады. Ол бастапқы құрылымдық белгілердің түбінде жататын таңбалар кейін сөзге, одан архетип ойға ұласып, таңбалар жүйесі мен архетиптер мифке айналады деген ойға келеді. Мифтердің дамуынан, түрленуінен «образдар шоғыры» – «архетип» пайда болады деп түсіндіреді [9]. Сонымен қатар, архетиптегі дуалдық «күн» мен «түн» сияқты қарама-қарсы ұғымдарды түсіндіруге тырысады, өз кезегінде К. Леви-Стросстың архетиптерді кеңістік тұрғысынан қарастырғанда құрғақ/ылғал, алыс/жақын, қараңғы/жарық және басқа да бинарлық оппозиция ұғымдарды пайдалануымен ұқсастықтарды байқауға болады.

Архетип әлемдік мәдениеттің тұрақты элементі ретінде адамның дүниетанымы туралы ілімі, ойы деп түсінеміз. Ол адамзаттың қалыптасу дәуірінен сақталып, санамызда сіңісіп, жанымызбен бітісіп кеткен ұғымдарға архетиптерді жатқызамыз. Ал, архетиптің «ұжымдық бейсаналық» тұжырымдамасына келер болсақ, адамзат дамуындағы жалпылама мифтік сюжеттердің әлем халықтарына ортақтығынан аңғаруға болады. Х.Л. Борхес, К. Букер, Ж. Польти сынды ғалымдар әлемдік классикалық әдебиет негізінде архетиптік сюжеттерге классификация жасайды. Х.Л. Борхестің зерттеулеріне жүгінсек, ол төрт сюжетті атап, солардың негізінде «Төрт цикл» новелласын жазады, олар: қоршауға алыну (Троя тарихындағы негізгі кейіпкер Ахилдың қоршауда қалып, жеңісті көрмеуі); қайта оралу (Одиссейдің оралуы); ізденіс (Ясонның алтын руда іздеуі) – бұнда, «қайта оралу» сюжеттеріне ұқсас, бірақ алғашында кейіпкерлер өз еріктерінен тыс елден алшақтатылса, «ізденісте» кейіпкерлер өз еріктерімен кетеді; Құдайдың өзін-өзі өлтіруі (Құдайлардың өлімі). 1895 жылы шыққан «36 драмалық ситуация» еңбегінде Жорж Польти көркем шығармаларда қайталанатын басты 36 сюжетті алып қарастырады, дегенмен автор «подсюжеттерді» қосып, сюжет түрлерін көбейтіп алғаны байқалады. Ал, бір ғасырдан соң 2004 жылы ағылшын жазушысы К. Букер «Жеті басты сюжет: біз неге тарихты айтамыз» («The Seven Basic Plots: Why We Tells Stories») еңбегінде әлем әдебиетіндегі көркем туындылардың құрылымы осы негізгі жеті сюжет бойынша өрбитіндігін айтады.

Зерттеу бойынша дәйектер. Қарастырылған теориялық түсініктер негізінде көркем шығарманың астарында архетип сюжеттер мен бейнелерді байқауға болады, жазушы өз еркінен тыс сол сюжеттерді шығармасына арқау етіп, өзінің ойы мен көзқарасын көрсетеді, дегенмен де, оның ар жағында өмірлік, мәңгілік сюжет жатқаны анық. Әлем әдебиетінде П. Коэльоның «Алхимик» (1988) шығармасының негізінде «сапар, жол» сюжеті жатса, қазіргі қазақ әдебиетінде М. Мағауинның «Қыпшақ аруы» мен Т. Әбдіктің «Тозақ оттары жымындайды» сияқты шығармаларында «ұлттық рух» архетип сюжеттерін байқауға болады. «Қыпшақ аруында» Х-ХІІ ғасырлардағы қыпшақ мәдениетіне тиесілі балбал тастар арқылы «ұлттық рух» мәселесін көтере келе, қазіргі заманда жас, талантты мүсіншінің сол балбалдарды қайта жаңғыртуына куә болсақ, «Тозақ оттары жымындайды» шығармасында араку тайпасының соңғы өкілі атақты дәрігер Э. Бейкердің өз тайпасынан, тегінен ажырап қалуы арқылы «ұлттық рух» архетипінің екінші бір тұсын байқауға болады.

Ғалым М. Бодкиннің «әдебиет – архетип модельдердің жүйесі» [10, 207 б.] деген пікірі орынды. Қазақ ауыз әдебиетінде де архетип сюжеттер жетерлік: «Жақсылық пен Жамандық» ертегісіндегі байлықты іздеуі. Ертегіде Жақсылық есімді адамның Жамандықтың кесірінен атынан айырылуы, дегенмен де Жақсылықтың аты жақсылық, болашақтан күдер үзбей жолында бір күркені кездестіріп, ішінде қайнап жатқан қазанға тек саусағын салып дәмін татып, күркенің төбесіне шығып тың тыңдауы, кейін күркеге арыстан, қасқыр, түлкі келіп, өздерінің күні бойы көрген-білгендерімен бөлісуі, Жақсылыққа септігін тигізіп, арман-мақсаттарына жетіп, мол байлыққа кенелесе, кейіннен Жамандықпен қайта жолыққанда өз басынан өткергендерін айтып береді, бірақ Жамандық барлығын керісінше істеп аңға жеп болады. Ертегіде Жақсылықтың байлық пен бақытқа жету жолындағы сапарын

әлемдік архетип сюжеттер моделіне жатқыза аламыз, кейіпкер жолында қаншама қиындықтардан өтіп, ертегі соңында мақсатына жеткенін көрсек, жамандықтың, зұлымдықтың жойылуынан әдебиетке тән гуманистік идеяны аңғаруға болады.

Ю.В. Доманский архетипті адамзат қалыптасуындағы алғашқы сюжеттер мен образдар, мотивтер үлгісі деген пікірде [11, 11 б.]. Әлем халықтарында архетиптің тамырын мифтерден іздейді. Сәйкесінше космогониялық, философиялық, белгілі тұлғалар туралы және жер-су аттарының шығу тарихына байланысты миф түрлері бар. Адамзат дамуының алғашқы кезеңдерінде жалпы адами құндылықтар мен тіршіліктің пайда болуы, табиғатты танып, түсіну жолында көне мифтер туса, уақыт оза тайпа мен таптарға, халықтар мен ұлттарға бөлініп, өз кезегінде әр халықтың ұлттық болмысы мен тұрмыс-салтына, тіршілік ету аймағына байланысты құндылықтары, архетиптік символдары да өзгере бастады. Мәселен, батыс елдері мифтерінде «теңізге» қатысты сюжеттер мен мотивтер басым болса, көшпелі халықтарда «Бәйтерек» өмір ағашының болуымен ерекшеленеді. Бұл туралы ғалым С. Қасқабасов өз зерттеулерінде «әлемдік ағашты» шамандық нанымдармен байланыстырып, ауыз әдебиетінде кездесетін бәйтеректі «үш әлемді дәнекерлеп, жалғастырып тұратын космостық ағаш бейнесі» деп қарастырады [12, 93 б.].

Қазақ фольклорында алып бәйтерек үш кеңістікті, дүниені бейнелейді: тамыры – жыландар әлемі – зұлымдықты сипаттаса, бәйтеректің жоғарғы жағында – басында самұрық құс ұя салуы – жақсылықтың нышаны, ортасында адамдар өмірін бейнелейді. Самұрық құстың қанат жаюы, қазақта «қанатының астына алуы» тіркесі қамқорлығына алу мағынасында, яғни жақсылықтың, адамдарға шапағатын төгу символикасы. Өз кезегінде адамзат жақсылық пен зұлымдық арасындағы күресте самұрық құстың ұядағы балапандарына шабуыл жасаған жыланға Ер Төстік батырдың қарсы шығып жеңуі, аспан әлемі мен жер асты қарама-қарсы қайшылықтар адамның көмегімен шешілуінен жақсылық пен жамандық арасындағы шайқас архетиптік сюжетін аңғарамыз.

Әдебиеттануда архетип образ, архетип сюжет/ситуация, архетип мотив ұғымдары қалыптасқан. Орыс әдебиеттануында В.А. Марков архетиптің ерекшеліктеріне тоқталып: «Көркем мәтінмен жұмыс барысында әр қадамда архетипті кездестіреміз, бұл жай сәйкестік емес, ұжымдық бейсаналық деңгейінде жалпы халықтарға ортақ (логикалық, көркем ойлау) жадыда адамзаттың эстетикалық, әлеуметтік, рухани тәжірибесі саф қалпында сақталған. Яғни, суреткер бастапқы, ілкі образдар мен сюжеттерді санасында түрлендіріп, оқырманға көмескіленген образдар мен сюжеттерді өзінше қайта жаңғыртып жеткізеді» [13, 141 б.]. Төл әдебиетімізде О. Бөкей, Ә. Кекілбаев, М. Мағауин шығармаларында архетип бейнелер мен символдардың авторшеберлігімен қайта жаңғырғанын көруге болады. О. Бөкейдің «Қар қызы» шығармасындағы Қар қызы образы мен шығарма кейіпкері Нұржанның түсіне енуі немесе Ә. Кекілбаевтің «Аңыздың ақыры» романындағы фольклорлық-мифологиялық сюжеттердің кездесуі осының дәлелі.

А.Ю. Большакова В.А. Марковтың архетип туралы ойын өзінше өрбітіп, архетиптің инварианттылығы, доминанттылығы, вариативтілігі, бастапқы, әмбебаптығы сияқты ерекшеліктерін ұсына отырып, «Көркемдік әлемінде зерттеушілер шығарманың көркемдік жүйесіндегі архетипті жазушының санасында қалған іздер мен белгілердің қайта жаңғыруы, автормен өзінше өңделуі» [14, 171 б.] деп түсіндіреді.

Е.М. Мелетинский еңбектерінде архетип әдебиет концепциясы тұрғысынан талданады, «Архетип кең мағынасында қолданысқа ие әдеби тіл қорының негізін құрайтын алғашқы сюжеттер мен образдар үлгісі. Бастапқыда сюжеттердің біркелкілігі байқалса, кейіннен олардың әртүрлілігі белең алған, дегенмен талдау барысында көптеген сюжеттердің бастапқы үлгілердің элементтері трансформацияланғанын аңғаруға болады. Аталған алғашқы элементтерді архетип сюжет деп атайды» [1, 5 б.]. Қазақ эпостарында бұндай архетип сюжеттер мен мотивтер қайталанып отырады: Алпамыс пен Қобыландының дүниеге

келуі, Байбөрінің ұзақ сапарға аттанып, әулиелердің бейітін аралап, бала тілеуі, құрбандық шалуы мен уақыт өте Алпамыстың дүниеге келуі.

Әдеби архетип туралы А.Ф. Лосев, А.Я. Эсалнек, В.М. Макаревич В.В. Афанасьев, С.А. Токарев, Ю.В. Доманский сияқты шетел ғалымдары да ғылыми ізденістер жасаған.

Архетип негізінен мифтер мен аңыз-ертегілерде көрініс тапқандығы ақиқат, қазіргі қазақ әдебиетінде ақын-жазушылар шығарманың көркемдігін арттыруда, өз ойларын ұтымды жеткізуде архетипке жиі жүгініп отырады. Қазақ әдебиетінде ауыз әдебиеті мен мифология мәселесінде Ш. Уалиханов кейіннен А. Байтұрсынов пен М. Әуезовтер жалғастырған ғылыми мектеп бүгінде қалыптасып үлгерген, оның ішінде архетип мәселесіне де ғалымдар біршама ізденістер жасауда С.А. Қасқабасов, Е. Тұрсынов, Б. Майтанов, Ж. Аймұхамбет, Ә.С. Әбілқасымұлы зерттеулерінен мифология, архетип мәселесі бойынша тұшымды ойларды көреміз. Мәселен, Ж. Аймұхамбеттің «Өнер өзінің даму барысында үнемі мифтің көркемдік құрылымына айнала соғып, оны жаңа негізде қайта тудырып отырады» [15, 20 б.] деген пікірінен шығармашылық иелерінің көркем дүние тудыруда әрдайым көне заманнан сақталған мифтік қатпарлар мен архетиптерге үнілетінін аңғаруға болады.

Қорытынды. Қазіргі ғылым мен техниканың дамыған заманында психология мен психиатрия, лингвистика мен нейролингвистика сияқты ғылымдардың қарыштап даму нәтижесінде архетиптің адам санасында ұжымдық бейсаналық деңгейінде сақталатындығына зерттеулер дәлел. Уақыт өткен сайын тарих, әдет-ғұрып, салт-дәстүр ұрпақтан-ұрпаққа адамзат санасының қатпарларында парадигмалық ақпарат ретінде сақталып, өз кезегінде, уақыт оза инстингті түрде қайта жаңғыруы сөзсіз.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Мелетинский Е.М. О литературных архетипах. – Москва: Российский государственный гуманитарный университет, 1994. – С. 136.
- 2 Мифологическая школа [Электронды ресурс] – URL: <http://dic.academic.ru> (Қаралған күні: 25.12.2019)
- 3 Юнг К.Г. Архетип и символ. – Санкт-Петербург: Ренессанс, 1991. – С. 208.
- 4 Афанасьева А.С. Архетип дома в современной русскоязычной казахской прозе: диссер.на соискание степени доктора философии. – Алматы, 2017. – С. 176.
- 5 Фрай Н. Анатомия критики //Зарубежная эстетика и теория литературы XIX-XX в.в. – Москва: Московский университет, 1987. – С. 263.
- 6 Ахмади Ж. Жүрек қартайса, ажал аңду салады. – Алматы: Қайнар, 2000. – 192 б.
- 7 Нойманн Э. Происхождение и история сознания. [Электронды ресурс] – URL: <http://knowledge.com> (Қаралған күні: 25.12.2019)
- 8 Леви-Стросс К. Структура мифов. [Электронды ресурс] – URL: <http://cyberleninka.ru/article> (Қаралған күні: 25.12.2019)
- 9 Дюран Ж. Антропологические структуры воображаемого. [Электронды ресурс] – URL: <http://vk.com/zhilber-duran> (Қаралған күні: 25.12.2019)
- 10 Бодкин М. Архетипические паттерны поэзии: психологические исследования воображения. – Лондон: Oxford University press, 1934. – С. 380.
- 11 Доманский Ю.В. Смысл образующая роль архетипических значений в литературном тексте. – Тверь: Тверский государственный университет, 2001. – С. 217.
- 12 Қасқабасов С. Жаназық. – Астана: Аударма, 2002. – 584 б.
- 13 Марков В.А. Литература и миф: проблема архетипов //Тыняновский сборник. – Рига, 1990. – С. 141.
- 14 Большакова А.Ю. Литературный архетип //Литературная учеба. – Москва, 2001. №6. –

C.171.

15 Аймұхамбетова Ж. Мифтің поэтикадағы қызметі. – Алматы: Жазушы, 2010. – 365 б.

Л.М. Демесинова

*Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева,
Нур-Султан, Казахстан*

Некоторые теоретические аспекты понятия «архетип»

Аннотация. В статье представлен всесторонний анализ понятия «архетип», а также сделаны выводы ученых в области психоанализа, философии и литературы. Были проанализированы психологические исследования К.Г. Янга и его последователей, а также структурный анализ К. Леви-Стросса. Термин научно истолкован и объяснена концепция коллективного бессознательного. Теоретические идеи в статье были проанализированы на основе литературных произведений и мифов в казахской литературе. Возрождение архетипических образов и символов, сюжетов и лейтмотивов в современной казахской литературе было доказано на примерах из художественных произведений.

Ключевые слова: культура, литература, мифология, коллективное бессознательность, архетип, сюжет, образ, символ, мотив.

L.M. Demessinova

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Some theoretical aspects of the concept «archetype»

Abstract. The article presents a comprehensive analysis of the concept of «archetype», as well as the conclusions of scientists in the field of psychoanalysis, philosophy and literature. Psychological research K.G. Jung and his followers, as well as the structural analysis of C. Levy-Strauss, were analyzed. The term is scientifically interpreted by the concept of the collective unconscious. Theoretical ideas in the article were analyzed on the basis of literary works and myths in Kazakh literature. The revival of archetypal images and symbols, plots and motifs in modern Kazakh literature has been proved using examples from works.

Keywords: culture, literature, mythology, collective unconscious, archetype, plot, image, symbol, motive.

References

- 1 Meletinsky E.M. O literaturnih arhetipah [About literary archetypes], (Moscow, rossisky gosudarstvennyi universitet, 1994, 136 p.). [in Russian]
- 2 Mifologicheskaya shkola [Mythological school], Available at: <http://dic.academic.ru> (Accessed: 25.12.2019). [in Russian]
- 3 Jung K.G. Arhetip i simvol [Archetype and symbol] (Sankt-Peterburg, Rennans, 1991, 208 p.). [in Russian]
- 4 Afanas'eva A.S. Arhetip doma v sovremennoi russkoyazychnoi kazakhskoi proze [The archetype of the home in modern Russian-speaking Kazakh prose], (Disser. Na soiskanie stepeni doctora

- filosofiy) [Thesis of the degree of doctor of Philosophy], (Almaty, 2017, 176 p.). [in Russian]
- 5 Fray N. Anatomia kritiki [Anatomy of criticism], (Moscow, Moskovski universitet, 1987, 263 p.). [in Russian]
- 6 Ahmadi Zh. Zhurek kartaisa, azhal andu saladi [If the heart is old, the death will follow] (Almaty, Kainar, 2000, 192 p.). [in Kazakh]
- 7 Normann E. Proishozhdenie i istoria soznanie [The origin and history of consciousness], Available at: <http://knowledge.com> (Accessed: 25.12.2019). [in Russian]
- 8 Levi-Stross K. Struktura mifov [The structure of myths], Available at: <http://cyberleninka.ru/article> (Accessed: 25.12.2019). [in Russian]
- 9 Dyuran Zh. Antropologicheskie structure voobrazhaemogo [Anthropological structure of the imaginary], Available at: <http://vk.com/zhilber-duran> (Accessed: 25.12.2019). [in Russian]
- 10 Bodkin M. Arhetipicheskie patterni poezii: psikhologicheskie issledovanie voobrazhenie [Archetypal patterns of poetry: Psychological studies of the imagination], (London, Oxford University press, 1934, 380 p.). [in Russian]
- 11 Domanski Y.V. Smisl obrazuychaya rol' arhetipicheskikh znachenii v literaturnom tekste [The meaning forming role of archetypal meaning in a literary text], (Tver, Tverskii gosudarstvenni universitet, 2001, 217 p.). [in Russian]
- 12 Kaskabasov S. Zhanazik [Spiritual world], (Astana, Audarma, 2002, 584 p.). [in Kazakh]
- 13 Markov V.A. Literatura i mif: problema arhetipov [Literature and myth: the problem of archetypes], (Riga, tynyanovski sbornic, 1990, 141 p.). [in Russian]
- 14 Bol'shakova A.Y. Literaturniy arhetip [Literary archtype]. (Moscow, Literaturnaya uchoba, 2001, №6, 171 p.). [in Russian]
- 15 Aimuhambetova Zh. Mifting poeticadagy kizmety [The role of myth in poetics], (Almaty, Zhazushy, 2010, 365 p.). [in Kazakh]

Автор жайлы мәлімет:

Демесинова Л.М. – филология факультетінің 1 курс докторанты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Demessinova L.M. – 1 year doctoral student of the Faculty of Philology, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (*мекен-жайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қаласы, Қ.Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 402 кабинет*) қолжазбаның қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы электронды нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан алынған **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімделгеніне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):
- мақалалар үшін - 8 беттен 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақалаға қойылатын талаптар:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланың құрылымы:

ХҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады) Автор(лар)дың **E-mail-ы** – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қою кіші әріппен жазылады)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелері/талқылауы,

қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады).

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.].)

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журналдың басылым жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 теңге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 теңге).

Реквизиттер:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпп 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпп 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпп 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпп 859. - за статью

«Мақала үшін, автордың АТЫ-ЖӨНІ»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 402) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprttenings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT).

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«For the publication, Name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 402) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. Также авторам необходимо предоставить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/ Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие об-

легчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нерцензируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Гүлсім Базылхан

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2020. - 2 (131). - Нұр-Сұлтан: ЕҰУ. 152-б.
Шартты б.т. - 19,0 Таралымы - 25 дана
Электронды нұсқа: [http:// bulphil.enu.kz](http://bulphil.enu.kz)

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды